

4555 2den Beh. af Lovforsl. om Tillægsbevill. f. Finantsaaret 1868—69. 4556

berettigede til at udtørre disse Søer og saa gjøre Krav paa hele Jordarealet, eller om ikke den tilstødende Lodsseier har lidt større Ret, end at det hele Areal kunde tilfalde Besidderen af Søerne. Dette Punkt skal jeg imidlertid ikke nærmere gaae ind paa, men derimod minde om, at, saalænge man lader Forholdet bestaae med Hensyn til Leveringen af Baaben, vil Mangel paa Vandkraft efter Skjødet være en Grund for, at Fabrikken ikke altid kan levere det Bestilte i rette Tid. Der som man nu affjober Fabrikken Søerne, saa kan Fabrikken jo i visse Tilfælde forstærke denne Grund. Gjør man det ikke, saa vil den, hvad enten den benytter Gurreføes Vand eller ikke, ikke kunne paastøde den omtalte Grund for ikke at levere i rette Tid, og af den samme Grund vil den selvfølgelig heller ikke kunne udtørre Søerne; thi saa ville Besidderne tage Grunden bort under deres egne Fødder, og den eneste Grund, der er tilbage, for ikke at levere i rette Tid, vilde falde bort, naar de benyttede Vandkraften paa anden Maade end forudsat. Fleertallet tror derfor, at begge Forslag høre sammen, og at der ikke kan gjøres Forskjel paa Behandlingen af dem, det maa i Betragtning navnlig af Summens Størrelse og af, at man ved deres Vedtagelse dog ikke vilde komme paa en reen Fod med Besidderne, fraraade at gaae ind paa disse Forslag.

Fenger: Jeg hører til det Mindretal i Udvalget, som tilraader Thinget at gaae ind paa det Forslag, der er fremkommet fra Regjeringens Side. Den ærede Ordfører, som nu havde Ordet, udviklede Sagens Stilling, men væsentligt saaledes, at han ikke indlod sig paa, om jeg saa maa sige, den retslige Side af Spørgsmaalet, og jeg tror, at den ærede Ordfører gjorde Ret dert, idet det er mig velbekjendt, at der om denne Side af Sagen er de meest forskellige Anskuelser. Men i ethvert Tilfælde ville sikkert Alle erkjende, at Afgjørelsen af, paa hvilken Side Retten ligger, er saa vanskelig, at det vilde være umuligt her at give Thinget en saadan Fremstil-

ling af Sagen, at det kunde danne sig et Skjøn om, hvad der er det Rette. Jeg maa derfor fuldstændig bifalde den Motivering, som den ærede Ordfører gav af den hele Sag, og hans hele Udvikling gik ogsaa, som det vil erindres, ud paa, at efter hans Mening vilde samtlige eller ialtfald de allerfleste Medlemmer af Finantsudvalget finde, at det var en rigtig Tanke fra Regjeringens Side gennem en mindelig Dvereenkomst at søge at komme ud af det Forhold, som hidtil har bestaaet mellem Ministeriet og Geværfabrikken. Denne Anskuelse deler jeg ganske og aldeles, og der har vistnok i meget lang Tid været en stærk Følelse i vor Administration af, at dette Forhold var uheldigt. Jeg tror, at der fra Regjeringens Side er blevet gjort meget alvorlige Anstrengelser for at faae Forholdet forbedret, men at man er kommen til det Resultat, at selv med de Forbedringer og Fremfriddt, som maatte være gjorte med Hensyn til de Regulativer, som ordne og bestemme Forholdet, er Forholdet dog af den Bessaffenhed, at det ikke er til Gavn for Hæren, at det vedbliver at bestaae, og naar dette er Tilfældet, er det rigtigt, at man sørger for, at Forholdet bliver afløst. I denne Tanke har den ærede Ordfører altsaa Ret. Men han gjorde to Indvendinger imod den foreslaede Ordning, og det er altsaa dem, jeg her nærmest skal beskæftige mig med. Den første af den ærede Ordførers Indvendinger var den, at han fandt, at det Bederlag af Statskassen, der er betinget som Afstindelsessum, var for stort. Jeg vil i saa Henseende tillade mig at bemærke, at det for Udenforstaaende er overordentlig vanskelig at dømme om, hvorvidt Paastanden om, at en Sum i et Tilfælde som det foreliggende er for stor, er rigtig eller ikke; thi man har ikke de Elementer, hvorefter man skal dømme. Hvad er det nemlig, som afgiver et Hovedmiddel til at bedømme dette Forhold? Det er aabenbart Bestemmelsen af, hvilken Fortjeneste Fabrikken har havt af det Privilegium, der har været den tilstaaet. Hvis dette Privilegium har aflaget en nogenlunde stor Sum, er det klart, at den Afstindelsessum,